

PANEVĖŽIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS DIREKTORIUS

ĮSAKYMAS DĖL PANEVĖŽIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS RENGIMO IR TEIKIMO ASMENIMS SU NEGALIA JŲ PASIRINKTAIS PRIEINAMAI BENDRAVIMO BŪDAIS TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2024 m. gruodžio 31 d. Nr. V- 81
Panevėžys

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. A1-784 „Dėl informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijų patvirtinimo“:

1. T v i r t i n u Panevėžio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos informacijos rengimo ir teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais tvarkos aprašas (pridedama).

2. S k i r i u Rimą Karpinskiene, Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vedėją, atsakingą už šios tvarkos įgyvendinimą.

3. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2025 m. sausio 1 d.

Direktorė

Rūta Bagdonienė

Rima Karpinskiene
2024-12-31

**PANEVĖŽIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS
INFORMACIJOS RENGIMO IR TEIKIMO ASMENIMS SU NEGALIA JŲ
PASIRINKTAIS PRIEINAMAI BENDRAVIMO BŪDAIS TVARKOS APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Panevėžio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos (toliau – Biblioteka) informacijos rengimo ir teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais vidaus tvarkos aprašas (toliau – Informacijos rengimo ir teikimo tvarka) detalizuoja asmens su negalia ar jo atstovo prašymo gauti informaciją pasirinktu prieinamu bendravimo būdu (toliau – prašymas) pateikimo tvarką ir Bibliotekos darbuotojų veiksmus rengiant ir teikiant informaciją tvarką.

2. Informacijos rengimo ir teikimo tvarka parengta vadovaujantis Informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. lapkričio 29 d. Nr. A1-784 „Dėl Informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos).

3. Bibliotekos Informacijos rengimo ir teikimo tvarkoje numatytais būdais ir formomis, pagal pateiktą prašymą, informaciją teikiama:

3.1 asmenims su negalia;

3.2. asmens su negalia atstovaujančiam asmeniui: vienam iš tėvų (įtėvių), pilnamečių vaikų, ar globėjų (rūpintojui), sutuoktiniui, aprūpintojui, asmens įgaliotam kitam asmeniui arba asmeniui atstovaujančiam jo nuolatinės gyvenamosios vietos savivaldybės mero nustatyta tvarka paskirtam socialiniam darbuotojui, arba socialinės globos įstaigos, kurioje asmuo gyvena nuolat, socialiniam darbuotojui (toliau – atstovas).

**II SKYRIUS
PRAŠYMO GAUTI INFORMACIJĄ PASIRINKTU PRIEINAMU BENDRAVIMO BŪDU
PATEIKIMAS**

4. Asmuo su negalia ar jo atstovas pateikia laisvos formos prašymą Bibliotekos direktoriui vienu iš būdų:

4.1. pateikia raštu Bibliotekoje, adresu Beržų g. 50, Panevėžys;

4.2. atsiunčia paštu, adresu: Panevėžio rajono savivaldybės viešajai bibliotekai, Beržų g. 50, LT-36145 Panevėžys;

4.3. pateikia elektroniniu paštu: info@panrbiblioteka.lt

**III SKYRIUS
INFORMACIJOS RENGIMO IR TEIKIMO ASMENIMS SU NEGALIA TERMINAI IR
ORGANIZAVIMAS**

5. Biblioteka asmeniui su negalia ar atstovui suteikia informaciją Viešojo administravimo įstatymo nustatytais terminais (iki 20 d. d. arba jei rengiama didelės apimties turinio informacija lietuvių gestų kalba, Brailio raštu ar lengvai suprantama kalba terminas gali trukti iki 60 kalendorinių dienų ir ilgiau), jei naudojantis Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos

socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Agentūra) interneto svetainėje skelbiama skaičiuokle ir atlikus neproporcingos naštos vertinimą Informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijų (toliau – Rekomendacijų) 3 priede pateiktus kriterijus nėra nustatoma, kad organizacinė ir (ar) finansinė našta Bibliotekai būtų didesnė už tikėtiną gauti naudą asmeniui su negalia ir galėtų sukelti neproporcingą našta Bibliotekos funkcijų vykdymui.

6. Bibliotekos darbuotojų veiksmai gavus prašymą:

6.1. prašymą pateikęs asmuo informuojamas apie prašymo gavimo faktą ir informacijos suteikimo terminus tą pačią ar sekančią darbo dieną. Jeigu prašymas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena.

6.2. ne vėliau kaip per 1 d. d. prašymą pagal užklauso pobūdį direktorius prašymą nukreipia pagal kompetenciją vykdymui vienam iš Bibliotekos skyrių vadovų.

6.3. Skyriaus vadovas įvertina prašyme turinio sudėtingumą vadovaudamasis Rekomendacijų 3 priedu ir priima vieną iš sprendimų:

6.3.1. tenkinti prašymą ir suteikti informaciją vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo nustatytais terminais;

6.3.2. netenkinti prašymo, jei atlikus neproporcingos naštos vertinimą nustatoma, kad organizacinė ir (ar) finansinė našta Bibliotekai būtų didesnė už tikėtiną gauti naudą asmeniui su negalia ir galėtų sukelti neproporcingą našta Bibliotekos funkcijų vykdymui. Tokiu atveju prašymą pateikęs asmuo informuojamas apie sprendimą neteikti informacijos, nurodant konkrečias priežastis.

6.3.3. Priėmus sprendimą tenkinti prašymą ir suteikti informaciją; Skyriaus vadovas organizuoja informacijos parengimo/teikimo procesą skyriaus viduje. Esant poreikiui kreipiasi konsultacijai į kitus Bibliotekos specialistus, ar informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijų Bibliotekos įgyvendinimo darbo grupės narius.

6.3.4. Parengtą informaciją Skyriaus vadovas ar jo paskirtas skyriaus darbuotojas pateikia informaciją prieinamu būdu prašymą pateikusiam asmeniui jo nurodytais kontaktais individualiai. Esant poreikiui atsakingas asmuo gali susisiekti su prašymą pateikusiu asmeniu, dėl prašymo suteikti informaciją patikslinimo ar kt. klausimais.

IV SKYRIUS

INFORMACIJOS RENGIMO IR TEIKIMO ASMENIMS SU NEGALIA BŪDAI IR FORMOS

7. Informacija atsakant į asmens su negalia prašymą gali būti pateikiama elektroniniu ir (ar) popieriniu dokumentu, elektroniniu laišku ir (ar) vaizdo ir (ar) garso įrašu laikantis šių reikalavimų (Rekomendacijų 4 priedu):

7.1 naudoti vienodo storio linijų („Sans Serif“) tipo šriftą „Arial“ arba „Calibri“. Nerekomenduojama naudoti „Times New Roman“ šrifto;

7.2. jei teikiamas popierinis dokumentas, naudoti 14 pt ar didesnę šriftą; jei teikiamas elektroninis dokumentas, naudoti 12 pt ar didesnę šriftą;

7.3. norint išskirti informaciją tekste, tekstą paryškinti (paryškintasis) (nerekomenduojama teksto pabraukti (pabrauktasis) ar tekstą padaryti pasvirusį (kursyvas);

7.4. tekstui struktūruoti naudoti antraštes su priskirtu antraštės atributu. Antraščių lygiai su priskirtu antraštės atributu naudojami nuosekliai, iš eilės, nepraleidžiant nė vieno lygio, pvz., skyriaus pavadinimas (pirmojo lygio antraštė), poskyrio pavadinimas (antrojo lygio antraštė), skyrelio pavadinimas (trečiojo lygio antraštė);

7.5. tekstas dokumentuose, lentelėse lygiuojamas pagal kairįjį kraštą, išskyrus antraštes, kurios gali ar turi būti centruojamos, jei toks reikalavimas yra nustatytas teisės aktuose;

7.6. tekstą didžiosiomis raidėmis rašyti tik tuo atveju, jeigu yra būtina ir (ar) toks reikalavimas yra nustatytas teisės aktuose;

7.7. užtikrinti tarpus tarp eilučių, lygius 25–30 procentų šrifto dydžio (nuo 1,15 eilutės);

7.8. norint tekste pateikti nuorodą į interneto svetainę, nuorodos tekstą žymėti mėlyna spalva ir pabraukti (pabrauktasis);

7.9. informacija pateikiama garso įrašu, persiunčiant įrašą nurodytais kontaktais.

8. Informacijos rengimo ir teikimo klausos negalią turinčiam asmeniui būdai ir formos:

8.1. informacija pateikiama lengvai suprantama kalba (tekstu), vadovaujantis Rekomendacijų 6 priedu.

9. Informacijos rengimo ir teikimo intelekto negalią turinčiam asmeniui būdai ir formos:

9.1. gavus prašymą suteikti informaciją intelekto negalią turinčiam ar jį atstovaujančiam asmeniui ir su juo suderinus informacijos pateikimo terminus, teksto lygį;

9.2. informacija pateikiama lengvai suprantama kalba (tekstu ir vaizdu/iliustracijomis), vadovaujantis Rekomendacijų 6 priedu.

10. Informacijos rengimo ir teikimo judėjimo negalią turinčiam asmeniui būdai ir formos:

10. 1. gavus prašymą suteikti informaciją judėjimo negalią turinčiam ar jį atstovaujančiam asmeniui, informacijos pateikimo būdas ir forma suderinami individualiai.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

11. Informacijos rengimo ir teikimo tvarkos įgyvendinimą užtikrina ir pagal poreikį atnaujina Bibliotekos direktoriaus pavaduotojas;

12. Veiklą koordinuoja ir vykdo direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė;

13. Asmens duomenys tvarkomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos galiojančiais teisės aktais, reglamentuojančiais asmens duomenų apsaugą ir Bibliotekos asmens duomenų tvarkymo taisyklėmis.

NEPROPORCINGOS NAŠTOS VERTINIMO KRITERIJAI

Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, atlikdamos informacijos teikimo asmeniui su negalia jo pasirinktu prieinamu bendravimo būdu neproporcingos naštos vertinimą, vadovaujasi šiais kriterijais:

1. informacijos teikimo asmeniui su negalia jo pasirinktu prieinamu bendravimo būdu išlaidų santykis su valstybės ir savivaldybės institucijos ir įstaigos biudžetu:

1.1. vienkartinės valstybės ir savivaldybės institucijos ir įstaigos išlaidos, į kurias turi būti atsižvelgta atliekant vertinimą, susijusios su:

1.1.1. susipažinimu su informacija, kurią prašoma parengti asmeniui su negalia prieinamu bendravimo būdu;

1.1.2. informacijos asmeniui su negalia prieinamu bendravimo būdu (garso ir (ar) vaizdo įrašų, lietuvių gestų kalbos, lengvai suprantamos kalbos, Brailio raštu) parengimu;

1.1.3. parengtos informacijos asmeniui su negalia prieinamu bendravimo būdu (garso ir (ar) vaizdo įrašų, lietuvių gestų kalbos, lengvai suprantamos kalbos, Brailio raštu) tikrinimu;

1.1.4. žmogiškųjų išteklių ir kompetencijų informacijos asmeniui su negalia prieinamu bendravimo būdu rengimo srityje įgijimu;

1.1.5. papildomos informacijos (pvz., iliustracijų lengvai suprantama kalba) įsigijimu;

1.1.6. paslaugos pirkimu dėl informacijos asmeniui su negalia prieinamu būdu (garso ir (ar) vaizdo įrašų, lietuvių gestų kalbos, lengvai suprantamos kalbos, Brailio raštu) parengimo;

1.2. numatomos valstybės ir savivaldybės institucijos ir įstaigos išlaidos, įskaitant informacijos asmeniui su negalia prieinamu bendravimo būdu rengimo procesus, ir numatoma gauti nauda asmeniui su negalia, atsižvelgiant į konkrečios informacijos turinio aktualumą, jos naudojimo dažnumą.

2. Įvertinamas reikalingas informacijos prieinamu bendravimo būdu parengimo laikas, siekiant nustatyti, ar šios informacijos parengimas neužtruks ilgiau nei pačios informacijos aktualumas.

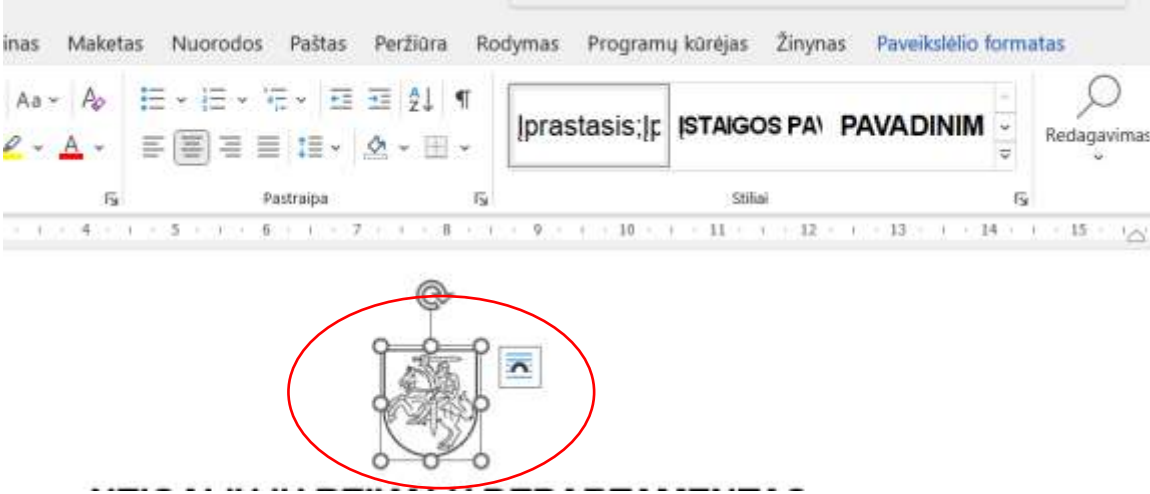
3. Įvertinama parengtos informacijos prieinamu bendravimo būdu nauda tam tikram asmenų su negalia skaičiui, jį lyginant su atitinkamos savivaldybės ar Lietuvos Respublikos teritorijoje gyvenančių asmenų su negalia skaičiumi.

Informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijų 4 priedas

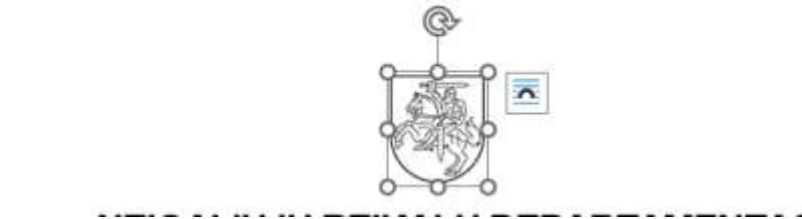
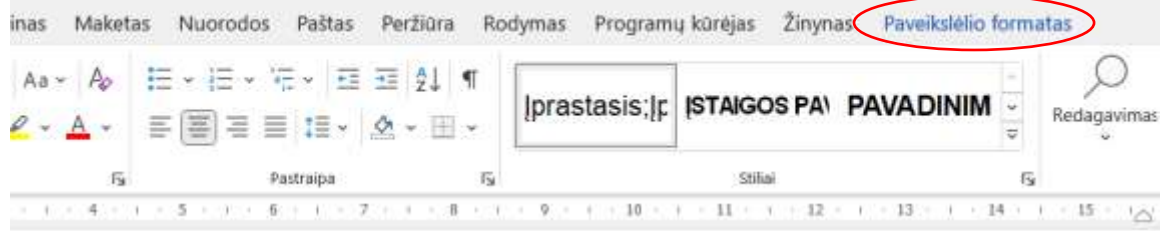
ELEKTRONINIŲ IR (AR) POPIERINIŲ DOKUMENTŲ, IR (AR) SUSIRAŠINĖJIMO ELEKTRONINIŲ PAŠTU TURINIO, SKIRTO ASMENIMS SU REGOS NEGALIA, REKOMENDACIJOS

Eil. Nr.	Elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų, ir (ar) susirašinėjimo elektroniniu paštu turinio, skirto asmenims su regos negalia, rekomendacijos ir pavyzdžiai
1.	<p>Naudoti vienodo storio linijų („Sans Serif“) tipo šriftus, pvz.: „Arial“, „Verdana“, „Tahoma“, „Calibri“, arba panašius. Nerekomenduojama naudoti „Times New Roman“ šrifto.</p> <p>Pavyzdys, kaip atrodo tekstas, parašytas naudojant pirmiau nurodytus 12 pt dydžio šriftus:</p> <p>„Arial“ – Vardenis Pavardenis „Verdana“ – Vardenis Pavardenis „Tahoma“ – Vardenis Pavardenis „Calibri“ – Vardenis Pavardenis.</p>
2.	<p>Jei teikiamas popierinis dokumentas, naudoti 14 pt ar didesnę šriftą.</p> <p>Jei teikiamas elektroninis dokumentas, naudoti 12 pt ar didesnę šriftą.</p> <p>Pavyzdys, kaip atrodo tekstas, parašytas naudojant 12 pt dydžio šriftą:</p> <p>„Arial“ – geras 12 pt šriftas „Verdana“ – geras 12 pt šriftas „Tahoma“ – geras 12 pt šriftas.</p>
3.	<p>Norint išskirti informaciją tekste, tekstą paryškinti (paryškintasis) (nerekomenduojama teksto pabraukti (<u>pabrauktasis</u>) ar tekstą padaryti pasvirusį (<i>kursyvas</i>).</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Lengvai suprantama kalba padės daugiau žmonių suprasti Jūsų pateikiamą informaciją.</p>
4.	<p>Tekstui struktūruoti naudoti antraštes su priskirtu antraštės atributu.</p> <p>Antraščių lygiai su priskirtu antraštės atributu naudojami nuosekliai, iš eilės, nepraleidžiant nė vieno lygio, pvz., skyriaus pavadinimas (pirmojo lygio antraštė), poskyrio pavadinimas (antrojo lygio antraštė), skyrelio pavadinimas (trečiojo lygio antraštė).</p> <p>Paveikslėlis iliustruoja, kur „Word“ programoje galima rasti antraščių atributų pasirinkimą:</p> <p>Pavyzdys:</p>

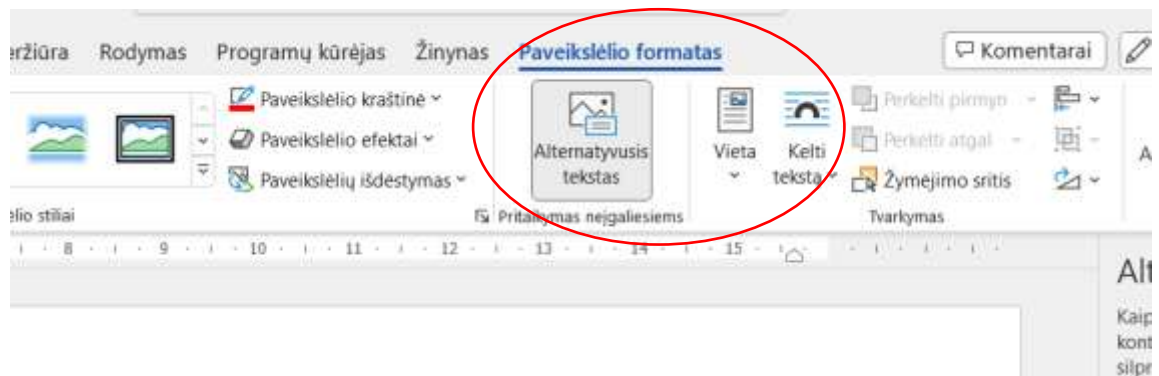
Eil. Nr.	Elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų, ir (ar) susirašinėjimo elektroniniu paštu turinio, skirto asmenims su regos negalia, rekomendacijos ir pavyzdžiai												
	<p>Pirmojo lygio antraštė nusako skaitytojui pagrindinę temą, apie ką bus informacija;</p> <p>Antrojo lygio antraštė padeda struktūruoti (pvz., rašte) pateikiamą tekstą ir palengvina naršymą;</p> <p>Jei pateikiamą tekstą būtina dar labiau struktūruoti, antraštės turi būti žemesnio lygio.</p>												
5.	<p>Tekstas dokumentuose, lentelėse lygiuojamas pagal kairįjį kraštą, išskyrus antraštes, kurios gali ar turi būti centruojamos, jei toks reikalavimas yra nustatytas teisės aktuose.</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <p>Šį tekstą skaityti lengva, nes tekste visi tarpai tarp žodžių yra vienodi.</p> <p>Šiame tekste – skirtingi tarpai tarp žodžių dėl lygiavimo abiejose pastraipos pusėse, todėl tekstui perskaityti reikia daugiau pastangų.</p>												
6.	<p>Tekstą didžiosiomis raidėmis rašyti tik tuo atveju, jeigu yra būtina ir (ar) toks reikalavimas yra nustatytas teisės aktuose.</p>												
7.	<p>Užtikrinti minimalų teksto ir fono kontrasto santykį 4.5:1 ne mažesniame nei 12 pt šriftui arba 3:1 paryškintam (paryškintasis) tekstui. Kontrasto santykiui patikrinti galima naudotis internetinėmis kontrasto santykio tikrinimo programomis, tokiomis kaip „WCAG Color Contrast Checker“, „Colour Contrast Analyzer“ ar jiems lygiavertėmis.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p style="text-align: center;">Geras kontrastas</p> <div style="background-color: yellow; padding: 5px; text-align: center;">Geras kontrastas</div>												
8.	<p>Pateikti tamsų tekstą šviesiame fone arba šviesų tekstą tamsiame fone, taip sukuriant didžiausią galimą kontrastą. Rekomenduojami geriausio kontrasto spalvų deriniai: juodas ar tamsiai mėlynas tekstas baltame ar šviesiai geltoname fone; baltas ar geltonas tekstas juodame ar tamsiai mėlyname fone.</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <table border="0" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="background-color: black; color: yellow; padding: 5px;">Geras kontrastas</td> <td style="background-color: black; color: gray; padding: 5px;">Blogas kontrastas</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #003366; color: white; padding: 5px;">Geras kontrastas</td> <td style="background-color: #666666; color: white; padding: 5px;">Blogas kontrastas</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #f0f0f0; color: black; padding: 5px;">Geras kontrastas</td> <td style="background-color: #804020; color: gray; padding: 5px;">Blogas kontrastas</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #800000; color: white; padding: 5px;">Geras kontrastas</td> <td style="background-color: #ff0000; color: blue; padding: 5px;">Blogas kontrastas</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #90ee90; color: black; padding: 5px;">Geras kontrastas</td> <td style="background-color: #00b0f0; color: blue; padding: 5px;">Blogas kontrastas</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #ffff00; color: black; padding: 5px;">Geras kontrastas</td> <td style="background-color: #ffff00; color: orange; padding: 5px;">Blogas kontrastas</td> </tr> </table>	Geras kontrastas	Blogas kontrastas	Geras kontrastas	Blogas kontrastas	Geras kontrastas	Blogas kontrastas	Geras kontrastas	Blogas kontrastas	Geras kontrastas	Blogas kontrastas	Geras kontrastas	Blogas kontrastas
Geras kontrastas	Blogas kontrastas												
Geras kontrastas	Blogas kontrastas												
Geras kontrastas	Blogas kontrastas												
Geras kontrastas	Blogas kontrastas												
Geras kontrastas	Blogas kontrastas												
Geras kontrastas	Blogas kontrastas												
9.	<p>Užtikrinti tarpus tarp eilučių, lygius 25–30 procentų šrifto dydžio (nuo 1,15 eilutės).</p>												

Eil. Nr.	Elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų, ir (ar) susirašinėjimo elektroniniu paštu turinio, skirto asmenims su regos negalia, rekomendacijos ir pavyzdžiai
	<p>Pavyzdys:</p> <p>jei Jūs informaciją pateikiate „Arial 12 pt“ šriftu, rekomenduojame užtikrinti bent 1,15 tarpus tarp eilučių.</p>
10.	<p>Norint tekste pateikti nuorodą į interneto svetainę, nuorodos tekstą žymėti mėlyna spalva ir pabraukti (pabrauktasis).</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>lengvai suprantamos kalbos iliustracijos skelbiamos Agentūros interneto svetainėje https://www.ndt.lt/lengvai-suprantama-kalba/iliustracijos/.</p>
11.	<p>Jei dokumentui suprasti svarbūs netekstiniai elementai, naudoti alternatyvų tekstą (išplėstinį aprašymą) netekstiniais elementams, pvz.: nuotraukoms, diagramoms, paveikslėliams, logotipams (trumpai ir aiškiai aprašyti tai, kas atvaizduota netekstiniame elemente).</p> <p>Alternatyvus tekstas gali būti pateikiamas ir atskirame dokumento priede. Nesvarbius netekstinius elementus pažymėti kaip dekoratyvinius.</p> <p>Pateikiamas pavyzdys iliustruoja, kaip parengti alternatyvų tekstą „Word“ dokumente:</p> <p>Pasižymime paveikslėlį savo dokumente:</p> <p>I variantas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Meniu juostoje pasirenkame atsiradusį meniu punktą „Paveikslėlio formatas“ (angl. „Format Picture“):

Eil. Nr. Elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų, ir (ar) susirašinėjimo elektroniniu paštu turinio, skirto asmenims su regos negalia, rekomendacijos ir pavyzdžiai

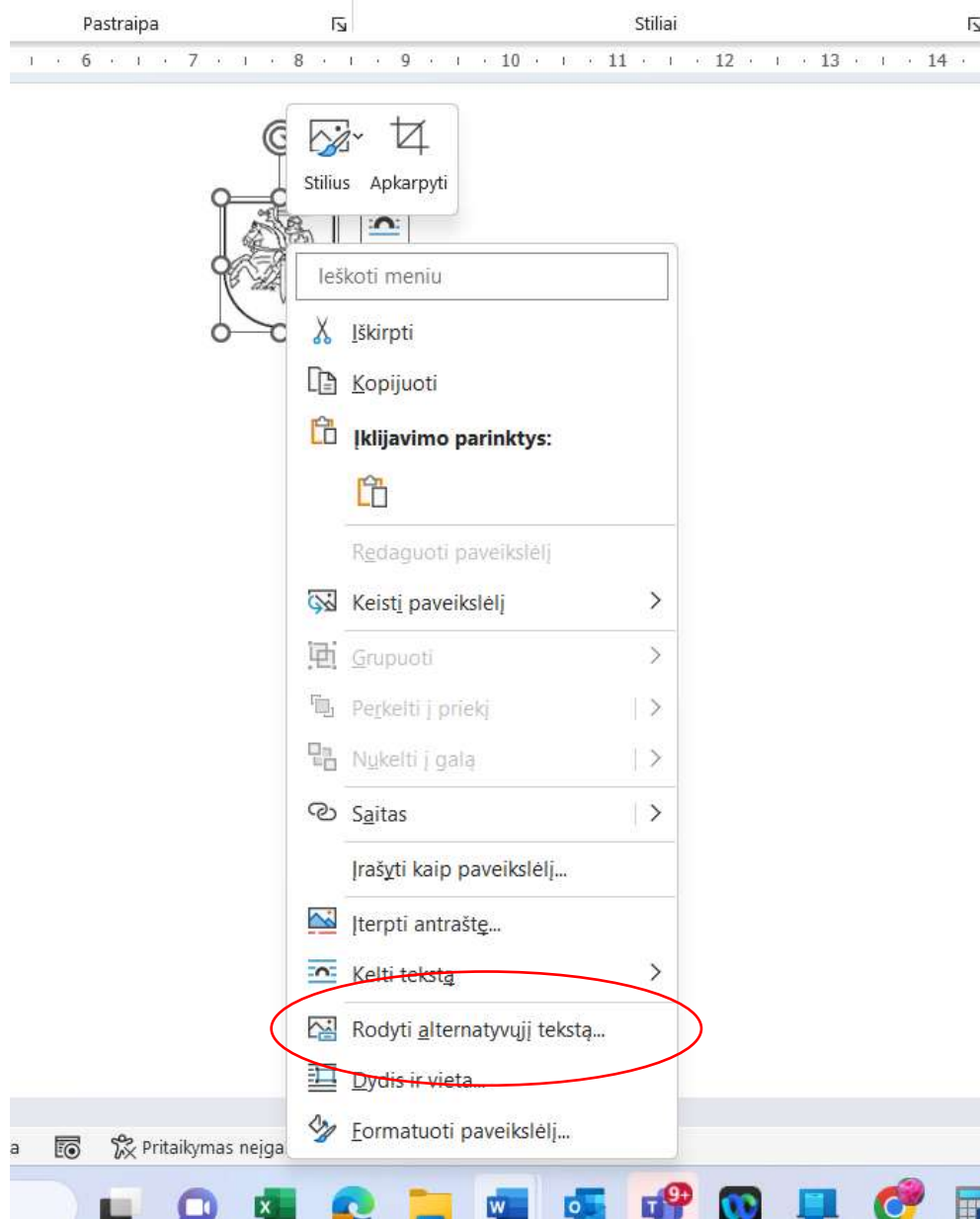
2. Atsiradusioje meniu punkto „Paveikslėlio formatai“ komandų juostoje pasirenkame piktogramą „Alternatyvus tekstas“ (angl. „Alt text“):

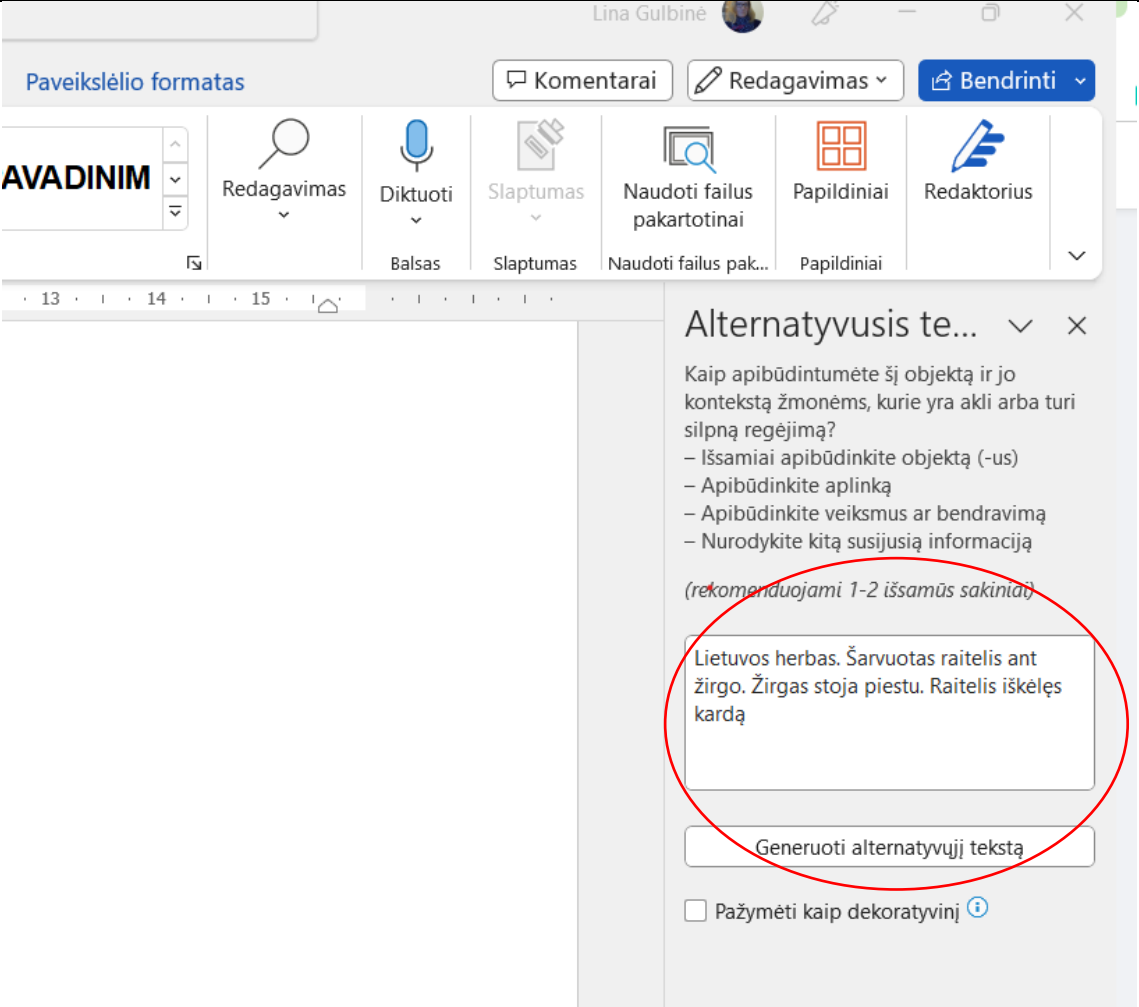
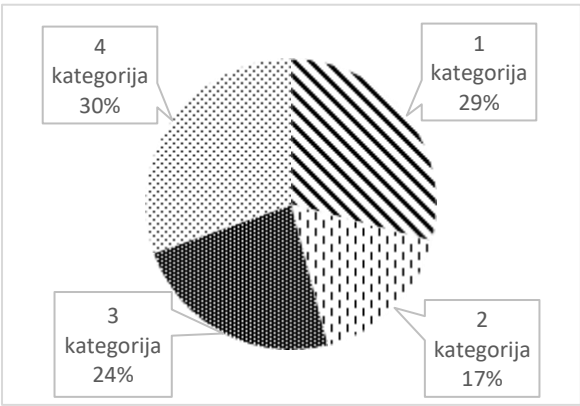
II variantas:

1. Dešiniuoju pelės klavišu spaudžiame ant pažymėto paveikslėlio.
2. Iššokusiame komandų lange pasirenkame komandą „Rodyti alternatyvų tekstą“ (angl. „Alt text“).

Eil. Nr. Elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų, ir (ar) susirašinėjimo elektroniniu paštu turinio, skirto asmenims su regos negalia, rekomendacijos ir pavyzdžiai

Dešinėje dokumento pusėje atsiradusiame stulpelyje, teksto įvesties laukelyje aprašykite, kas yra vaizduojama jūsų dokumento paveikslėlyje (jei paveikslėlis nesuteikia jokios informacijos, pažymėkite jį kaip dekoratyvinį):

<p>Eil. Nr.</p>	<p>Elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų, ir (ar) susirašinėjimo elektroniniu paštu turinio, skirto asmenims su regos negalia, rekomendacijos ir pavyzdžiai</p>										
	 <p>The screenshot shows the Microsoft Word interface with the 'Alternatyvusis tekstas' (Alternative text) pane open. The pane contains the following text:</p> <p>Kaip apibūdintumėte šį objektą ir jo kontekstą žmonėms, kurie yra akli arba turi silpną regėjimą?</p> <ul style="list-style-type: none"> – Išsamiai apibūdinkite objektą (-us) – Apibūdinkite aplinką – Apibūdinkite veiksmus ar bendravimą – Nurodykite kitą susijusią informaciją <p>(rekomenduojami 1-2 išsamūs sakiniai)</p> <p>Lietuvos herbas. Šarvuotas raitelis ant žirgo. Žirgas stoja piestu. Raitelis iškėlęs kardą</p> <p>Generuoti alternatyvųjį tekstą</p> <p>☐ Pažymėti kaip dekoratyvinį ⓘ</p>										
<p>12.</p>	<p>Pateikti grafiko, diagramos ar kitos vaizdinės medžiagos informaciją ne tik spalviniu atitikmeniu, bet ir skirtingų formų užpildu arba įvardinti atskiras diagramos, grafiko ar kitos vaizdinės informacijos dalis.</p> <p>Pavyzdys:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategorija</th> <th>Procentai</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>4 kategorija</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>1 kategorija</td> <td>29%</td> </tr> <tr> <td>3 kategorija</td> <td>24%</td> </tr> <tr> <td>2 kategorija</td> <td>17%</td> </tr> </tbody> </table>	Kategorija	Procentai	4 kategorija	30%	1 kategorija	29%	3 kategorija	24%	2 kategorija	17%
Kategorija	Procentai										
4 kategorija	30%										
1 kategorija	29%										
3 kategorija	24%										
2 kategorija	17%										
<p>13.</p>	<p>Sukūrus elektroninio dokumento turinio projektą, panaudoti „Word“ dokumento pritaikymo asmenims su regos negalia tikrinimo įrankį ir ištaisyti rastas klaidas.</p> <p>Pavyzdys:</p>										

Eil. Nr.	Elektroninių ir (ar) popierinių dokumentų, ir (ar) susirašinėjimo elektroniniu paštu turinio, skirto asmenims su regos negalia, rekomendacijos ir pavyzdžiai
	paveikslėlis iliustruoja, kaip patikrinti, ar dokumentas parengtas tinkamai „Word“ programoje:

TEKSTO LENGVAI SUPRANTAMA KALBA RENGIMO REKOMENDACIJOS

I SKYRIUS

TEKSTO LENGVAI SUPRANTAMA KALBA LYGIAI IR ESMINIAI JŲ BRUOŽAI

1. Išskiriami trys teksto, parengto lengvai suprantama kalba, (toliau – tekstas) lygiai:
 - 1.1. pirmojo lygio tekstai skirti asmenims, kuriems nustatytas sunkus protinis atsilikimas (vadovaujantis Tarptautinės statistinės ligų ir sveikatos sutrikimų klasifikacijos dešimtuoju pataisytu ir papildytu leidimu „Sisteminių ligų sąrašas“ (Australijos modifikacija, TLK-10-AM), įdiegtu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. vasario 23 d. įsakymu Nr. V-164 „Dėl Tarptautinės statistinės ligų ir sveikatos sutrikimų klasifikacijos dešimtojo pataisyto ir papildyto leidimo „Sisteminių ligų sąrašas“, (toliau – TLK-10) tokių suaugusių asmenų protinis amžius atitinka 3–6 metus);
 - 1.2. antrojo lygio tekstai skirti asmenims, kuriems nustatytas vidutinis protinis atsilikimas (vadovaujantis TLK-10, tokių suaugusių asmenų protinis amžius atitinka 6–9 metus);
 - 1.3. trečiojo lygio tekstai skirti asmenims, kuriems nustatytas lengvas protinis atsilikimas (vadovaujantis TLK-10, tokių suaugusių asmenų protinis amžius atitinka 9–12 metų).
2. Tekstų lygiai žymimi 3 lapelių piktogramomis. Tekstų lygių žymėjimo reikalavimai:
 - 2.1. pirmojo lygio tekstai žymimi vieno juodo lapelio ir 2 baltų lapelių piktogramomis:
;
 - 2.2. antrojo lygio tekstai žymimi 2 juodų lapelių ir vieno balto lapelio piktogramomis:
;
 - 2.3. trečiojo lygio tekstai žymimi 3 juodų lapelių piktogramomis: .
3. Pirmojo lygio teksto rengimo reikalavimai:
 - 3.1. pateikiami tik trumpi įvardiniai tekstai, perteikiantys esminę informaciją; informacija nėra detalizuojama;
 - 3.2. informacija pateikiama nuosekliai, laikantis chronologinės veiksmų sekos;
 - 3.3. informacija pateikiama trumpais vientisiniais sakiniais (vidutinis sakinio ilgis – 5 žodžiai);
 - 3.4. tekste vartojami tik dažniausiai kalboje vartojami žodžiai, nes jie yra lengviausiai bei greičiausiai atpažįstami ir suprantami visiems kalbos vartotojams; prireikus pavartotas retesnis žodis turi būti paaiškintas; tekste vartojama kuo mažiau skirtingų žodžių; tas pats daiktas ar reiškinyvis visame tekste apibūdinamas tais pačiais žodžiais (ne vartojami sinonimai);
 - 3.5. trumpas tekstas suskirstomas į trumpas logines pastraipas;
 - 3.6. kiekviena mintis iliustruojama nuotrauka ar paveikslėliu iš kasdienio gyvenimo;

- 3.7. vaizdinėje pateiktyje turėtų būti tik aiškinamasis objektas; fone neturėtų būti perteklinės informacijos, jokių papildomų objektų; fonas turėtų būti vienspalvis (patariama rinktis tokią fono spalvą, kuri suteiktų tinkamą kontrastą);
- 3.8. vaizdinės pateikties stilius yra vienodas visame tekste, t. y. visame tekste turėtų būti pasirinkta naudoti tik piktogramas, tik nuotraukas arba tik iliustracijas.
4. Antrojo lygio teksto rengimo reikalavimai:
- 4.1. pateikiama tik svarbiausia informacija; nauja ir išsamesnė informacija pateikiama tik prireikus;
- 4.2. informacija pateikiama trumpais vientisiniais sakiniais (vidutinis sakinio ilgis – 7 žodžiai);
- 4.3. informacija pateikiama nuosekliai, laikantis chronologinės veiksmų sekos;
- 4.4. tekste vartojami dažnai kalboje vartojami žodžiai, nes jie yra lengvai atpažįstami ir suprantami visiems kalbos vartotojams; prireikus pavartotas retesnis žodis turi būti paaiškintas; tas pats daiktas ar reiškinys visame tekste apibūdinamas tais pačiais žodžiais (nevartojami sinonimai);
- 4.5. tekstas suskirstomas į trumpos logines pastraipas pagal pagrindinę perteikiamą mintį;
- 4.6. kiekviena pastraipa iliustruojama nuotrauka ar paveikslėliu iš kasdienio gyvenimo; iliustracijos nėra būtinos tik tais atvejais, jei manoma, kad skaitytojas teisingai supras išreikštą mintį;
- 4.7. vaizdinėje pateiktyje turėtų būti tik aiškinamasis objektas; fone neturėtų būti perteklinės informacijos, jokių papildomų objektų; fonas turėtų būti vienspalvis (patariama rinktis tokią fono spalvą, kuri suteiktų tinkamą kontrastą).
- 4.8. vaizdinės pateikties stilius turėtų būti vienodas visame tekste, t. y. visame tekste turėtų būti pasirinkta naudoti tik piktogramas, tik nuotraukas arba tik iliustracijas.
5. Trečiojo lygio teksto rengimo reikalavimai:
- 5.1. tekste pateikiama pagrindinė informacija gali būti detalizuota;
- 5.2. informacija pateikiama trumpais sakiniais (vidutinis sakinio ilgis – 10 žodžių); galimi įvairesni sudėtiniai sakiniai;
- 5.3. informacija pateikiama nuosekliai, laikantis chronologinės veiksmų sekos;
- 5.4. tekste vartojami dažnai kalboje vartojami, plačiajai visuomenei suprantami žodžiai; prireikus pavartotas retesnis žodis turi būti paaiškintas; galima vartoti sinonimus;
- 5.5. tekstas suskirstomas į trumpos logines pastraipas pagal pagrindinę perteikiamą mintį;
- 5.6. kiekviena pastraipa iliustruojama nuotrauka ar paveikslėliu iš kasdienio gyvenimo; iliustracijos nėra būtinos tik tais atvejais, jei manoma, kad skaitytojas teisingai supras išreikštą mintį;
- 5.7. vaizdinėje pateiktyje turėtų būti tik aiškinamasis objektas; fone neturėtų būti perteklinės informacijos, jokių papildomų objektų; fonas turėtų būti vienspalvis (patariama rinktis tokią fono spalvą, kuri suteiktų tinkamą kontrastą);
- 5.8. vaizdinės pateikties stilius yra vienodas visame tekste, t. y. visame tekste turėtų būti pasirinkta naudoti tik piktogramas, tik nuotraukas arba tik iliustracijas.

II SKYRIUS

TEKSTO RENGIMO VISAIS LYGIAIS REKOMENDACIJOS IR JŲ APRAŠYMAS

6. Rengiant tekstą, rekomenduojama laikytis toliau esančioje lentelėje išdėstytų reikalavimų.

Eil. Nr.	Teksto rengimo visais lygiais rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
6.1.	<p>Vartoti trumpus (pagal šio priedo I skyriuje pateiktas sakinių ilgio rekomendacijas), aiškios sandaros sakinius, posakius, sąvokas; tekste, skirtame asmenims su intelekto negalia, vartoti sąvoką „žmogus su negalia“ vietoj Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme įtvirtintos sąvokos „asmuo su negalia“.</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <p>Tekstas lengvai suprantama kalba:</p> <p>Asmeninė pagalba – tai pagalba žmonėms su negalia.</p> <p>Žmogui su negalia padeda asmeninis asistentas.</p> <p>Asmeninis asistentas žmogui padeda daryti tai, ko žmogus negali padaryti be pagalbos.</p> <p>Įprastas tekstas:</p> <p>Asmeninė pagalba – asmeninio asistento individualiai teikiama pagalba asmeniui su negalia atlikti darbus ir vykdyti veiklas, kurių dėl negalios jis negali atlikti savarankiškai ir kurie būtini siekiant gyventi savarankiškai ir veikti visose gyvenimo srityse.</p> <p>Asmeninis asistentas – fizinis asmuo, teikiantis asmeninę pagalbą asmeniui su negalia, su kuriuo jis nėra susijęs artimais giminystės ryšiais (nėra asmens su negalia tėvas (įtėvis) ar motina (įmotė), vaikas (įvaikis), senelis (-ė), vaikaitis (-ė), brolis, sesuo), santuokiniais ryšiais (nėra asmens su negalia sutuoktinis) ar su kuriuo negyvena ir netvarko bendro ūkio neįregistravęs santuokos, taip pat nėra asmens su negalia globėjas ar (ap)rūpintojas.</p>
6.2.	<p>Vartoti nesutrumpintus, pilnos formos žodžius (ne žodžių santrumpas).</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <p>„kitas“ vietoj „kt.“, „panašiai“ vietoj „pan.“, „taip toliau“ vietoj „t. t.“, „Socialinės apsaugos ir darbo ministerija“ vietoj „SADM“.</p>
6.3.	<p>Rinktis teigiamą sakinio raišką. Formuluoti teiginius nurodant tai, ką subjektui galima daryti, o ne tai, ko negalima daryti.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>„Eikite keliu (šaligatviu, takeliu)“ vietoj „Nelipti ant žolės“.</p>
6.4.	<p>Teikti informaciją nenaudojant skliaustų.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Tekstas lengvai suprantama kalba:</p> <p>Asmeninis asistentas turi pateikti informaciją iš karto, kai kas nors atsitinka.</p>

Eil. Nr.	Teksto rengimo visais lygiais rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
	<p>Informaciją galima pateikti per 2 darbo dienas nuo įvykių pradžios.</p> <p>Įvykiai, kurie turi įtakos asmeninės pagalbos teikimui:</p> <ul style="list-style-type: none"> • asmuo išvyko, • asmuo pakeitė namus, kuriuose gyvena, • asmuo mirė, • asmens sveikata pagerėjo arba pablogėjo, • asmuo pradėjo dirbti, • asmuo pradėjo lankyti mokyklą ar kitą ugdymo įstaigą, • asmuo gavo stacionarios socialinės globos paslaugas, • asmens namai buvo pritaikyti pagal jo poreikius. <p>Įprastas tekstas:</p> <p>Asmeninis asistentas atlieka šias funkcijas: nedelsdamas, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo toliau išvardytų aplinkybių atsiradimo dienos, raštu informuoja asmeninės pagalbos teikėją apie pasikeitusias aplinkybes, turinčias (galinčias turėti) įtakos asmeninės pagalbos konkrečiam asmeniui teikimui, ir tik tokios apimties, kokia būtina asmeninei pagalbai užtikrinti (pavyzdžiui, asmuo išvyko, pakeitė gyvenamąją vietą, mirė, pakito (pagerėjo ar pablogėjo) jo sveikatos būklė ar įvyko kitų pokyčių (pavyzdžiui, asmuo pradėjo dirbti, lankyti ugdymo įstaigą, gauti stacionarios socialinės globos paslaugas ir pan.), pasikeitė asmens gyvenamoji aplinka (pavyzdžiui, būstas buvo pritaikytas pagal asmens poreikius). Asmeninės pagalbos teikėjas šią informaciją ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo jos gavimo raštu pateikia savivaldybės administracijai.</p>
6.5.	Specialius ženklus pakeisti žodžiais, pavyzdžiui, valiutą „Eur“ pakeisti žodžiu „eurai“.
6.6.	Į asmenį (skaitytoją) kreiptis tiesiogiai „Jūs“, „Tu“, atsižvelgiant į teksto stilių.
6.7.	<p>Skaičius rašyti skaitmenimis „10“, o ne žodžiais „dešimt“.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Informaciją galima pateikti per 10 darbo dienų nuo įvykių pradžios.</p>
6.8.	<p>Vietoj procentinių išraiškų ir didelių skaičių vartoti žodžius, kurie paaiškintų tai, ką norima perteikti.</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <p>50 procentų galima pasakyti, jog tai yra „pusė“.</p> <p>Bilietai asmenims su negalia yra pigesni.</p> <p>Asmuo su negalia gali pirkti bilietą 80 procentų pigiau.</p> <p>Tai reiškia,</p> <p>kad jis mokės tik mažą dalį bilieto kainos.</p>
6.9.	Vartoti šiuos skyrybos ženklus: kablelius, brūkšnius, taškus, dvitaškius.

Eil. Nr.	Teksto rengimo visais lygiais rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
6.10.	<p>Telefono ryšio numerio skaitmenis grupuoti su tarpais vadovaujantis Nacionalinių ir tarptautinių telefono ryšio numerių rašymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1V-1162 „Dėl Nacionalinių ir tarptautinių telefono ryšio numerių rašymo rekomendacijų patvirtinimo“.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Telefonas arba Tel. + 370 5 123 4567</p>
6.11.	<p>Naudoti 14 pt ar didesnio pt šriftus.</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <p>„Arial“ – geras 12 pt šriftas „Verdana“ – geras 12 pt šriftas „Tahoma“ – geras 12 pt šriftas.</p>
6.12.	Viename tekste nenaudoti daugiau nei dviejų šriftų.
6.13.	<p>Naudoti „Arial“, „Verdana“, „Tahoma“, „Calibri“ arba kitus aiškiai įžiūrimus šriftus.</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <p>„Arial“ – Vardenis Pavardenis „Verdana“ – Vardenis Pavardenis „Tahoma“ – Vardenis Pavardenis „Calibri“ – Vardenis Pavardenis.</p>
6.14.	<p>Norint išskirti informaciją tekste, tekstą paryškinti (paryškintasis) (nerekomenduojama teksto pabraukti (<u>pabrauktasis</u>) ar tekstą padaryti pasvirusį (<i>kursyvas</i>), taip pat naudoti didžiosiomis raidėmis parašytą tekstą, nes jis nėra lengviau įskaitomas ar atkreipiantis dėmesį).</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Lengvai suprantama kalba padės daugiau žmonių suprasti Jūsų pateikiamą informaciją.</p>
6.15.	<p>Tekstą lygiuoti iš kairiosios pusės.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Šiame dokumente rašoma apie būsto pritaikymą.</p> <p>Būstas yra namai, kuriuose gyvena asmuo su negalia.</p> <p>Toliau būstą vadinsime namais.</p> <p>Namų pritaikymas gali būti padarytas, jeigu esate asmuo su negalia.</p>
6.16.	Palikti bent 1,5 dydžio eilutės tarpelius tarp eilučių.
6.17.	<p>Tekstą skaidyti dalimis naudojant antraštes.</p> <p>Pavyzdys:</p>

Eil. Nr.	Teksto rengimo visais lygiais rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
	<p>Kam reikia pateikti prašymą, norint gauti namų pritaikymo paslaugą?</p> <p>Jeigu asmuo nori gauti namų pritaikymo paslaugą, prašymą reikia teikti savivaldybės administracijai.</p>
6.18.	<p>Sąrašo tipo informaciją vardinti punktais.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Jeigu nesuprantate kai kurių žodžių, dokumentą galite skaityti kartu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • socialiniu darbuotoju, • šeimos nariu, • draugu.
6.19.	Neatitraukti pirmosios eilutės nuo krašto.
6.20.	Žodį užbaigti vienoje eilutėje, neperkeliant žodžio skiemenų į kitą eilutę.
6.21.	<p>Naują sakinį visada pradėti naujoje eilutėje.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Asmuo, norintis gauti pritaikytą namų paslaugą, turi pateikti prašymą.</p> <p>Kai asmuo pateikia prašymą, jis yra įtraukiamas į sąrašą.</p> <p>Sąrašė yra daug kitų asmenų.</p>
6.22.	<p>Keliant sakinio dalį į kitą eilutę, dalinti sakinį ten, kur natūraliai daroma pauzė.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Žmogus, kuris gauna pajamas, turi mokėti mokesčius valstybei.</p> <p>Arba</p> <p>Žmogus su intelekto ar psichikos negalia gali pats spręsti, kaip gyventi.</p>
6.23.	Sakinį ir pastraipą užbaigti tame pačiame puslapyje, neperkelti jų dalies į kitą puslapį.
6.24.	Naudoti baltą arba pastelinių spalvų, vienspalvį foną be ženklų ir (ar) raštų.
6.25.	<p>Užtikrinti minimalų teksto ir fono kontrasto santykį 4.5:1 ne mažesniame nei 14 pt šriftui.</p> <p>Pavyzdys:</p>

Eil. Nr.	Teksto rengimo visais lygiais rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
	Geras kontrastas
6.26.	<p>Adresus ant laiško voko rašyti vadovaujantis Universaliosios pašto paslaugos teikimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2013 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 3-259 „Dėl Universaliosios pašto paslaugos teikimo taisyklių patvirtinimo“.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Kai siunčiama Lietuvos Respublikoje:</p> <p>Siuntėjas</p> <p>Vardenis Pavardenis</p> <p>Vilniaus g. 1</p> <p>12345 Vilnius</p> <p>Gavėjas</p> <p>Vardeniui Pavardeniui</p> <p>Gėlių g. 1-2</p> <p>Dusetos</p> <p>32305 Zarasų r. sav.</p>
6.27.	Dokumentų lapai turi būti sunumeruoti. Lapo numerį rašyti kiekvieno lapo apačioje dešinėje pusėje, jeigu kituose teisės aktuose nenustatyta kitaip.
6.28.	<p>Tekstai turi būti pažymėti šiame priede nurodytais lengvai suprantamos kalbos lygiais: pirmasis lygis – vienu lapeliu (🍃), antrasis lygis – dviem lapeliais (🍃🍃), trečiasis lygis – trimis lapeliais (🍃🍃🍃) ir lengvai suprantamos kalbos ženklu, nurodytu Europos intelekto negalią turinčių asmenų ir jų šeimų asociacijos „Įtrauki Europa“ (angl. „Inclusion Europe, the European Association of Persons with Intellectual Disabilities and Their Families“) interneto svetainėje. Lengvai suprantamos kalbos lygis ir lengvai suprantamos kalbos ženklas turi būti nurodyti pirmajame dokumento lape.</p> <p>Pavyzdys:</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Būsto pritaikymo, skirto asmenims su negalia, tvarkos aprašo paaiškinimas</p>

III SKYRIUS PAPILDOMOS TEKSTO LYGIO REKOMENDACIJOS

7. Papildomos pirmojo lygio teksto rekomendacijos pateikiamos toliau esančioje lentelėje:

Eil. Nr.	Papildomos pirmojo lygio teksto rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
7.1.	<p>Vartoti vientisinius sakinius.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Žmogus uždirba pinigų.</p> <p>Dalį pinigų jis atiduoda valstybei.</p> <p>Tai mes vadiname mokesčiais.</p>
7.2.	<p>Vartoti šiuos laikus: esamasis, būtasis kartinis ir būsimasis laikas.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Žmogus gali pats pritaikyti namus.</p> <p>Tada žmogus pats ieško meistrų.</p> <p>Kartais žmogus negali pats pritaikyti namų.</p> <p>Tada jam padeda savivaldybė.</p>
7.3.	<p>Vartoti tiesioginę ir (ar) liepiamąją nuosaką.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Jeigu norite gauti pagalbą priimdami sprendimus, apsilankykite interneto svetainėje https://www.pertvarka.lt/kontaktai/.</p>
7.4.	<p>Vartoti tik paprastas veiksmažodžių formas. Nevartoti dalyvių, padalyvių ir pusdalyvių.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Vietoj sakinio „Šita knyga parašyta Marko Tveno“ geriau vartoti „Šią knygą parašė rašytojas Markas Tvenas“.</p>
7.5.	<p>Vartoti tik tas neveikiamosios rūšies konstrukcijas, kurios itin lengvai atpažįstamos, įprastos kasdienei kalbai. Patartina vartoti tik veikiamąją rūšį.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Vietoj „Pensija mokama žmogui su negalia“, geriau vartoti „Žmogus su negalia gauna pensiją“.</p>
7.6.	<p>Vartoti kuo mažiau skirtingų žodžių. Patartina kartoti tuos pačius žodžius, sąvokas, net jei jos eina viena po kitos.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Žmogus gali pats pritaikyti namus.</p> <p>Tada žmogus pats ieško meistrų.</p> <p>Tada žmogus pats perka medžiagas.</p> <p>Tada žmogus pats moka pinigus.</p>

Eil. Nr.	Papildomos pirmojo lygio teksto rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
	<p>Savivaldybė žmogui atiduoda pinigus, kai namai būna pritaikyti.</p> <p>Kartais žmogus negali pats pritaikyti namų. Tada jam padeda savivaldybė.</p>
7.7.	<p>Vieną dalyką apibrėžti vienu žodžiu. Tą patį žodį, sąvoką vartoti nuosekliai visame tekste.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Šiame dokumente rašoma apie būsto pritaikymą.</p> <p>Būstas yra namai, kuriuose gyvena žmogus su negalia.</p> <p>Toliau būstą vadinsime namais.</p> <p>Namų pritaikymas gali būti padarytas, jeigu esate žmogus su negalia.</p>
7.8.	<p>Vartoti tik tiesioginės reikšmės žodžius ir žodžių junginius.</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <p>Vietoj „pila kaip iš kibiro“ vartoti „labai smarkiai lyja“.</p> <p>Vietoj „įstaigą užplūdo žmonės“ vartoti „į įstaigą atėjo labai daug žmonių“.</p>
7.9.	Vartoti paprastus ir dažniausiai kasdienėje kalboje vartojamus sakinio jungtukus: ir, arba, o, bet, nes, kai.
7.10.	Vartoti paprastus ir dažniausiai kasdienėje kalboje vartojamus prielinksnius, pvz.: iš, į, prie, ant, prieš, po, su, be.
7.11.	<p>Kiekvieną naują mintį, eilutę, sakinį iliustruoti paveikslėliu arba nuotrauka.</p> <p>Pavyzdys:</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>Kas man padės socialinėse dirbtuvėse?</p> <p>Socialinėse dirbtuvėse jums padės darbuotojas. Darbuotojas jums parodys, kaip reikia dirbti.</p> <p>Paveikslėlio šaltinis: https://www.ndt.lt/lengvai-suprantama-kalba/iliustracijos/</p> </div> </div>
7.12.	<p>Tekste naudoti pavyzdžių iš kasdienio gyvenimo.</p> <p>Pavyzdys:</p>

Eil. Nr.	Papildomos pirmojo lygio teksto rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> </div> <div style="width: 50%;"> <p data-bbox="829 156 1332 235">Ką žmonės su negalia daro socialinėse dirbtuvėse?</p> <ol style="list-style-type: none"> <li data-bbox="829 313 1380 392">1. Žmonės su negalia gamina daiktus, pavyzdžiui, siuva maišelius. <li data-bbox="829 470 1372 593">2. Žmonės su negalia padeda kitiems žmonėms, pavyzdžiui, padeda pjauti malkas. <li data-bbox="829 672 1348 750">3. Žmonės su negalia dirba darbus, pavyzdžiui, atneša gėrimus restorane. <p data-bbox="829 1209 1460 1288" style="text-align: right;">Paveikslėlių šaltinis: https://www.ndt.lt/lengvai-suprantama-kalba/iliustracijos/</p> </div> </div>

8. Papildomos antrojo lygio teksto rekomendacijos pateiktos toliau esančioje lentelėje:

Eil. Nr.	Papildomos antrojo lygio teksto rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
8.1.	<p data-bbox="359 1496 1476 1579">Vartoti vientisinius ir dažnai kasdienėje kalboje vartojamus sudėtinius sakinius. Galimi lengviau atpažįstami, įprasti jungtukai: kad, jeigu, nes, kuris (kuri), kai.</p> <p data-bbox="359 1601 486 1635">Pavyzdys:</p> <p data-bbox="359 1657 981 1814">Pagalbininkas jums padeda suprasti informaciją, kuri yra svarbi, kai norite priimti sprendimą.</p>
8.2.	<p data-bbox="359 1843 1412 1915">Vartoti šiuos laikus: esamasis, būtasis kartinis ir būsimasis laikas, būtasis dažninis laikas.</p> <p data-bbox="359 1937 486 1971">Pavyzdys:</p> <p data-bbox="359 2004 662 2094">Socialinėse dirbtuvėse jums padės darbuotojas.</p>

Eil. Nr.	Papildomos antrojo lygio teksto rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
	Darbuotojas jums parodys, kaip reikia dirbti.
8.3.	Vartoti tiesioginę ir (ar) liepiamąją nuosaką ir (ar) tariamąją nuosaką. Pavyzdys: Jeigu norėtumėte gauti pagalbos priimdami sprendimus, informacijos ieškokite interneto puslapyje: https://www.pertvarka.lt/kontaktai/ . Ten rasite žmonių kontaktus. Šie žmonės gali paaiškinti, kaip gauti pagalbos. Pasirinkite žmogų pagal regioną, kuriame jūs gyvenate. Regionas yra Lietuvos teritorijos dalis.
8.4.	Vartokite tik dažnus, lengvai atpažįstamus dalyvius, kurie atlieka būdvardžio funkcijas. Pavyzdys: Motinystės atostogas gauna dirbanti moteris, kai pagimdo vaiką. Ir tą vaiką reikia prižiūrėti.
8.5.	Vartoti tik tas neveikiamosios rūšies konstrukcijas, kurios itin lengvai atpažįstamos, įprastos kasdienei kalbai. Pavyzdys: Draudžiama lipti ant žolės.
8.6.	Vartoti kuo mažiau skirtingų žodžių. Patartina kartoti tuos pačius žodžius, sąvokas net ir vienas po kito einančiuose sakiniuose. Pavyzdys: Pagalbininkas jums padeda suprasti informaciją, kuri yra svarbi, kai norite priimti sprendimą. Pavyzdžiui, pagalbininkas jums padeda internete skaityti informaciją apie filmus. Taip pat pagalbininkas parodo filmų anonsus. Anonsas yra trumpas filmo pristatymas. Pagalbininkas paaiškina viską, ko jūs nesuprantate. Pagalbininkas kalba paprastai ir aiškiai.

Eil. Nr.	Papildomos antrojo lygio teksto rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
8.7.	<p>Vieną dalyką apibrėžti vienu žodžiu. Tą patį žodį, sąvoką vartoti visame tekste.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Šiame dokumente rašome apie būsto pritaikymą.</p> <p>Būstas yra namai, kuriuose gyvena asmuo su negalia.</p> <p>Toliau būstą vadinsime namais.</p> <p>Namų pritaikymas gali būti padarytas, jeigu esate asmuo su negalia.</p>
8.8.	<p>Vartoti tik tiesioginės reikšmės žodžius ir žodžių junginius.</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <p>Vietoj „pila kaip iš kibiro“ vartoti „labai smarkiai lyja“;</p> <p>Vietoj „įstaigą užplūdo žmonės“ vartoti „į įstaigą atėjo labai daug žmonių“.</p>
8.9.	<p>Vartoti paprastus ir dažniausiai kasdienėje kalboje vartojamus jungtukus: ir, arba, o, bet, nes, kai, taip pat, kol, kaip, kad, taigi, todėl, jeigu.</p>
8.10.	<p>Vartoti tik paprastus ir dažniausiai kasdienėje kalboje vartojamus prielinksnius: iš, į, prie, ant, prieš, po, su, be, pas, per, pro, dėl, tarp.</p>
8.11.	<p>Kiekvieną pastraipą, perteikiančią naują mintį, iliustruoti paveikslėliu arba nuotrauka.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Žmonės kasdien priima sprendimus.</p> <p>Priimti sprendimus reiškia nuspręsti, ką mes norime daryti. Pavyzdžiui,</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div data-bbox="389 1352 703 1603" data-label="Image"> </div> <div data-bbox="772 1397 1257 1435" data-label="Caption"> <p>Žmonės sprendžia, kokį maistą pirkti.</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center; margin-top: 20px;"> <div data-bbox="475 1675 667 1883" data-label="Image"> </div> <div data-bbox="703 1644 1283 1682" data-label="Caption"> <p>Žmonės sprendžia, kokią profesiją pasirinkti.</p> </div> </div> <p>Paveikslėlių šaltinis: https://www.ndt.lt/lengvai-suprantama-kalba/iliustracijos/</p>
8.12.	<p>Naujas sąvokas iliustruoti pavyzdžiais. Galima vartoti tiek paprastus, tiek sudėtingesnius terminus.</p> <p>Pavyzdžiai:</p>

Eil. Nr.	Papildomos antrojo lygio teksto rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
	<p>Pagalbininkas paaiškina, kad filme žmonės kalba angliškai.</p> <p>Jeigu jūs nemokate anglų kalbos, jūs nesuprasite, ką žmonės kalba filme.</p> <p>Tai yra rizika.</p> <p>Pagalbininkas jums padeda suprasti riziką.</p>

9. Papildomos trečiojo lygio teksto rekomendacijos pateikiamos toliau esančioje lentelėje:

Eil. Nr.	Papildomos trečiojo lygio teksto rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
9.1.	<p>Vartoti vientisinius ir dažnai kasdienėje kalboje vartojamus sudėtinius sakinius. Galimi įprasti kasdieniam bendravimui jungtukai: kad, jeigu, nes, kuris (kuri), kai, kaip, su kuo.</p> <p>Galimos sudėtingesnės konstrukcijos: konstrukcijos su dalyviais, padalyviais ir pusdalyviais.</p> <p>Pavyzdžiai:</p> <p>Asmuo ir socialinis darbuotojas gali susitikti namuose, kur gyvena asmuo.</p> <p>Kartais tokios galimybės nėra.</p> <p>Jeigu socialinis darbuotojas negali atvykti pas asmenį į namus, jis turi su juo bendrauti kitaip, pavyzdžiui:</p> <ul style="list-style-type: none"> • telefonu, • kompiuteriu. <p>Asmuo turi būti įgalintas. Įgalinimas reiškia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • padėti asmeniui savarankiškai veikti visose gyvenimo srityse, • padėti asmeniui būti atsakingam: <ul style="list-style-type: none"> ◦ už tai, ką jis daro, ◦ už tai, kokius sprendimus priima. <p>Apsaugotas būstas yra namai, kuriuose gyvena iš dalies savarankiškai žmonės.</p> <p>Tuose namuose gali nutikti nelaimingų atsitikimų ar teisės pažeidimų.</p>

Eil. Nr.	Papildomos trečiojo lygio teksto rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
	Visi nelaimingi atsitikimai ir teisės pažeidimai yra registruojami. Jie yra analizuojami, kad nenutiktų dar kartą.
9.2.	Vartoti šiuos laikus: esamasis, būtasis kartinis ir būsimasis laikas, būtasis dažninis laikas. Pavyzdys: Socialinėse dirbtuvėse jums padės darbuotojas. Darbuotojas jums parodys, kaip reikia dirbti.
9.3.	Rekomenduojama tekstą iliustruoti, jei paveikslėlis padeda apibūdinti, paaiškinti sudėtingesnę mintį, konceptą ar naują sąvoką. Iliustracijoms rekomenduojama naudoti piktogramas.
9.4.	Naujas sąvokas, specifinius terminus iliustruoti pavyzdžiais. Pavyzdys: Apsaugoto būsto tikslas yra suteikti asmeniui gyvenamąją vietą, pavyzdžiui, suteikti asmeniui butą, kuriame jis galėtų gyventi.

IV SKYRIUS ILIUSTRACIJŲ REKOMENDACIJOS

10. Papildomos pirmojo ir antrojo lygių tekstų iliustracijų rekomendacijos pateikiamos toliau esančioje lentelėje:

Eil. Nr.	Papildomos pirmojo ir antrojo lygių tekstų iliustracijų rekomendacijos ir jų pavyzdžiai
10.1.	Iliustracijas rikiuoti vienoje dokumento pusėje – dešinėje arba kairėje nuo teksto. Pavyzdys: Kas man padės socialinėse dirbtuvėse? Socialinėse dirbtuvėse jums padės darbuotojas. Darbuotojas jums parodys, kaip reikia dirbti. Paveikslėlio šaltinis: https://www.ndt.lt/lengvai-suprantama-kalba/iliustracijos/
10.2.	Iliustracijų suprantamumą turi patikrinti tikslinė grupė.

10.3.	<p>Iliustracijas naudoti, nurodant jų šaltinį.</p> <p>Pavyzdys:</p> <p>Paveikslėlių šaltiniai:</p> <ul style="list-style-type: none">• https://www.ndt.lt/lengvai-suprantama-kalba/iliustracijos/• https://www.freepik.com/• https://arasaac.org/• https://www.vecteezy.com/
10.4.	<p>Rekomenduojama naudotis Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje esančia iliustracijų baze arba kitomis iliustracijų bazėmis, užtikrinant, kad iliustracijos naudojamos nepažeidžiant autorių teisių.</p>